Број 120 У Новом Саду, у среду 30 маја 1907. Година XLII.

„Застава“ излази сваки дан двапута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 п. а на три месеца 8 круна.

Појединих јутарњих бројева стаје 2 потуре

ЗАСТАВА

(Јутарњи лист.)

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр 22е

Појединих јутарњих бројева стаје 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Бугарска и Србија.

Београд, 26. маја.

Познато вам је, да постоје затегнути политички односи између Србије и Бугарске. За то је неоспорно Бугарска крива, па ипак се Бугари живо труде, да преко страних листова окриве за све то Србију. Ево вам један пример, допис један из Софије у угледном немачком листу у Франкфурту, на Мајни.

„Франкфуртске Новине“ доносе један чланак из Софије под насловом: **„Нерасположење према Србији“**, ове редове: — „Историја доста оштрога покрета, који је овде настао против суседне Србије, може се представити као позната. После учвршћеног реформног плана у Мирцштегу и после повлачења (?!) бугарских чета из Македоније продрле су са југа грчке а са севера српске чете. Нарочито српске чете у прошлој години биле су врло живе, терорисале (?!) су — опет уз прећутно трпљење (?!) турских власти — бугарска села у битољском вилајету и извршили су у неким селима, у непосредној близини ћустендинске границе, врло гадне испаде. Седиште српског четничкога покрета је било и остаје погранична варош Врања и, како се тврди, српска влада потпомаже тај покрет. („Са српске стране се то одлучно демантује“. — Напомена редакције тога листа.) При том су се употребљавале разноврсне ситничарске мере против путника који су Србију сматрали за пролазну земљу између Бугарске и северне Македоније. — Путници који су путовали за Бугарску или Македонију, који су путовали са Бугарима, задржавани су или им се иначе досађивало. (?!) У више случајева су неки предавани турским властима (Ово је лаж. Дописник), а бугарском трговачком агенту у Битољу, на путу кроз Србију, отета је путничка торба (није истина). Последњих дана се на српској станици у Ристовцу десио овај случај: Од једне бугарске учитељице, (није учитељица већ јавна женска) Маре Илијеве, која је путовала за Битољ тражен је пасош и — задржат је. Када је воз стигао у Ристовац, полиција је поново тражила пасош од ње. Али пошто га је она једном предала, није могла, наравно, да га још једном покаже. Она је задржана од пута и одведена у полицију, где је била изложена разним насртајима од стране полицијских чиновника. Њезина јака вика и њезин енергичан отпор сачували су је од оног што је најгоре (ово није истина. Дописник.) Тај догађај су прихватили листови најразноврснијих боја и сви су тражили од владе да предузме енергичне кораке да од српске стране сачува углед Бугарске. Новине, говорећи о суседној краљевини, пишу једном оштром и по некад претећим тоном, нападајући Србију што је била тако вероломна. (!?) Ова афера може се врло лако окончати опозивањем бугарског заступника у Београду (о томе нема ни спомена. Доп.) Одлазак господина Гезова из Београда значило би свршено прекидање покушаја да се са Србијом, у погледу Македоније, дође до некаква споразума. У осталом његов партнер на овом пољу, овдашњи српски заступник, Светислав Симић, одсуствује са својег положаја — из здравствених разлога — скоро годину дана, али се већ вратио у Софију. (Пошто је српска влада, у афери Иљеви, дала Бугарској потпуну сатисфакцију, Бугари ће се, надамо се, опет умирати. Напомена редакције „Франкфуртских Новина“).

Ово вам пак саопштавам, да видите, како Бугари страшно лажу.

У осталом односи српско-бугарски постају бивати мало лабави То је потребно, да се српско бугарској свађи, не радује највећи злотвор Балкана — Аустрија. С.

Шта ћемо и куд ћемо са нашим ђацима?

Тако питају сами себе многи учитељи и родитељи, сад при свршетку школске године. Богати родитељи, који немају много деце, могу како хоће, за њих и за њихову децу је лако. Али куд ћемо са онима који нису богати, који немају на чем безбрижно да живе, или где се тесно, тешко живи.

Све те младиће треба сад одмах, чим макар основну школу сврше, упутити у свет у напредније крајеве, на изучавање које корисне струке, где ће — међу културнијим људима, осим своје струке угладити, образовати, цивилизирати, прекалити се, стећи ону светску мудрост, која се у никаквој школи не стиче и не учи. У свету научи млад човек и разне стране језике, постане човек, а то треба и ваља сваком свега века, макар и не морао послије хранити и бавити се својом струком, коју је изучио. Све то ваљаће му и онда, кад га и у војнике зовну, ваљаће и ономе, који тежи за каковом дружбом или за ма каковом другом службом, ваљаће једном речи свакоме, свега века свуд у свакој прилици и неприлици, јер прекаљен, искусан, мудар светски човек који уме радити, тај је свуд пристао, тај је искусан, мудар, угледан, напредан, сретан.

Упућујте дакле све ваљане Србе ђаке од 12 до 15 година „Привреднику“, а даље се не треба за њих старати, јер су ту деца, ако слушају, збринута, осигурана за своју будућност, јер за њих је све збринуто од првога дана њиховог шегртовања па док као ваљан човек не постигне свој циљ, своју срећу.

Препорука наших познатих Срба учитеља, свештеника уважава се највише, јер се за њих зна, али и сваки други ко жели да упути и да препоручи ваљану здраву децу од 12 до 15 година, нека пише управи *Српског Привредног Друштва у Загребу*, па ће добити одмах све потребне упуте.

Одгођен суд у ствари тужбе патријарха Георгија

У јучерањем вечерњем броју „Заставе“ донели смо званичну одлуку, да судац Коњевић неће судити радикалним посланицима на српском народно-црквеном сабору, које је тужио патријарх Георгије због увреде поштења. У том званичном акту се наводи још и то, да рочиште те судске расправе неће бити 18. јуна, као што је било утаначено и за који дан су тужени посланици већ и позив били добили, већ да се оно одгађа. Не наводи се ни кад ће бити главна судска расправа, а не вели се ни где, ни који ће судац судити.

Из Карловаца јављају да су патријархови људи у великој жалости, што је Коњевићу узето из руку да у тој ствари суди. Све је већ било лепо удешено, рачунало се на сигурно да ће радикални посланици бити осуђени па ево сад се измаче чак испред њих И поред те веље жалости мучи их љуто још и то, што не знају на сигурно, који ће суд судити у тој ствари, ко ће руководити с расправом и кад ће бити. Рачунали су на сигурно, па им ето све лепе наде исчезоше у ветар јакоже дим.

Ствар посланика Вајде.

Клуб народносних посланика имао је јуче седницу, на којој се саветовало, како да поступе народносни посланици у ствари посланика Вајде, кога су онако на груб начин неки занешењаци Мађари посланици одстранили из сабора. Уједно су се саветовали и о томе, како да прибаве задовољштине Вајди, а и народносном клубу, чији је Вајда члан. Шта је на тој седници доконано, држи се у тајности. За сада су народносни посланици упутили ствар посланика Вајде имунитетском одбору угарског сабора, а то је и најбољи и најправилнији пут. Шта ће даље чинити — видиће се. Изгледа за сигурно, да неће покушавати поново силом, да уведу Вајду у сабор, иако Вајда има неоспорна права, шта више и дужност му је као посланику да долази у сабор. Но народносни посланици видећи, да саборска већина сматра то за ствар силе, хоће ли Вајду пустити у сабор или не, они се тим начином неће и не могу, као врло слаба мањина у сабору, да боре за своју праведну ствар.

Осим оно неколико занешењака, који су завели за собом и саборску већину, сви трезвенији политичари међу њима и Мађари — осуђују начин, како се поступило са Вајдом. По извештају мађарског листа „Мађар Хирлапа,“ и сам министар унутрашњих послова Андраши осудио је пред више посланика поступак са Вајдом. Рекао је, да га је Вајдина афера врло немило дирнула. Ма како да је Вајда згрешио, не може му се одузети право да долази у сабор, пита више пословник саборски обвезује посланике, да учествују у расправи и одређује казну за оне, који то не чине. Даље је рекао, да је несмислено и немудро дозволити, да груба сила овлада у сабору, „Тиме пружамо“ рекао је министар Андраши, „рђав пример својим противницима. Нарочито је несмислено, да баш ми, који непрестано наглашавамо, да се слобода, устав и пословни ред не сме повредити, да баш ми уносимо у сабор право песнице. Ја ћу са своје стране свакако гласати за то, да сабор изрекне, да је поступком према Вајди, овога посланичка неприкосновеност повређена, јер ја не могу ни замислити веће повреде посланичке неприкосновености, но што је у овом случају.“

Ове речи министра Андрашија свакако неће остати без утецаја, и посланик Вајда, а и народносни клуб морају добити задовољштине.

Спор угарске владе са српско-хрватском коалицијом.

Посланици из Хрватске и Славоније на угарском сабору одредили су на јучерањој својој конференцији који ће од стране њихове учествовати у опћој расправи законског предлога о железничарској службеној прагматици. Одређени су за сада посланици Мажуранић и Магдић. Како се у току расправе овог законског предлога није појавио никакав разлог, да промену досадању своју тактику, то ће и надаље само учествовати у опћој расправи. Опћа расправа ће се протећи још кроз пет до шест саборских седница и настаје питање, шта ће тада? Да ли да се упусте и у специјалну расправу или не? За сада је претежно мишљење, да се не упуштају. Хрватско славонски су посланици мишљења, да ће и учествовањем у опћој расправи тешко моћи запушити јаз, који је услед овог законског предлога наступио између њих и Мађара, али се надају, да ће бар спречити, да се тај јаз надаље шири. Говорници њихови хоће од сада што

жешће да нападају министра за Хрватску и Славонију, барона Јосиповића, кога сматрају главним кривцем у овој ствари, но некоји су од њих противни томе, јер држе, да би тада расправа много изгубила од свога достојанства.

Нова влада у Србији.

Као што смо јавили, Пашићево министарство поднело је оставку и њу је краљ Петар уважио. Пашићу је тада поново понуђено било да састави владу, но он је у први мах то одбио био. Краљ је позвао био к себи и председника млађе радикалне странке Љубу Стојановића. Овај је рекао, да влада треба да буде из скупштинске већине. Код краља је био и председник народне скупштине Весић. Исход тог саветовања је био, да је Пашићу краљ поверио поново да састави кабинет и овај је то учинио. У том новом кабинету остали су сви стари министри, испао је само Стојан Протић. Како јављају из Београда, самостални радикали изјавили су били, да ће престати са опструкцијом, ако из кабинета изиђе Стојан Протић. То се сад десило. Међутим има вести, које веле, да некоји самостални радикали нису сад више задовољни само са тим, што је испао Стојан Протић, већ траже да одступи и Пашић — Упада у овој вести у очи то, што се вели, да само један део самосталних радикала тражи да и Пашић одступи. Према овоме изгледа, да су самостални радикали бар у језгру за сад задовољни с тиме, што у новој влади није и Стојан Протић, те да ће престати с опструкцијом. Ово би доиста било и крајње време, јер Србија стоји пред важним догађајима, ту су и запети односи са Бугарском, а ту је и трговински уговор са Аустроугарском. Упада још у очи, да за министра унутарњих послова на место одступелог Стојана Протића није још нико именован, већ је управа тог министарства привремено поверена министру правде Марку Трифковићу.

Излет Словака на Стражилово.

Наша браћа Словаци из Новог Сада и околине приређују сада у недељу 3. (16.) јуна излет на Стражилово, на гроб нашег неумрлог песника Бранка Радичевића. Нарочите позиве на овај излет неће слати. Овим позивају и госте на излет. Уверени смо, да ће се и многи Срби придружити том приликом браћи Словацима, чији је потхват свакако за похвалу.

Занатлијска забава у Перлезу

Из Перлеза нам пишу: — У недељу 20. маја, у очи цара Константина и Јелене држала је перлеска дилетантска омладина забаву са позоришном представом. Дилетанти су саме занатлије и једно два трговачка помоћника. Претстављали су „Смрт Хајдук Вељка“. Чист приход од ове забаве мисли се употребити на оснивање српског занатлијског мировинског фонда. Занатлије овдашње, има их до 50. хтели су већи покрет да отпочну за оснивање таког фонда. Хтели су да позову све српске занатлије из свију српских места, да годишње по једно две забаве приреде и одрже, на којима би се и провађало, а и оно нешто чиста прихода да се уноси у који српски завод. Рачунајући само 500 српских општина, у којима има занатлија, са једном забавом, са само 40 круна чиста прихода и скупљајући то десет година — свота би заиста замашна била, да би послужила за основ мировинском фонду, из којег би изнемогле, разним неприликама унесрећене занатлије неку помоћ добивале.

Ова замисао није без основе и није немогућа. Само више размишљања, више енергије и воље, па би све пошло. Изгледа, да наше занатлијство овдашње није дорасло за такав овећи покрет и рад, те је то напуштено, но се, ево, покренуло, да тако што у ма ом створи у месту своме, за своје чланове. — Сама представа је доста добра била. За похвалу је труд и добра воља у појединаца. Сам комад је тежак за почетнике. Можда би други који комад згоднији био. Одело је баш за овај комад зготовљено, добивено од дилетаната велико-бечкеречких, где се пре неких година представљао. Свакако је за похвалу ова братска узајамност, што се српском друштву може најтоплије препоручити. — Посета је прилична била, но се приметило, да је интелигенција српска отсутна била. То нам не служи на утеху. А и ратара је мало било, којима управо и требају баш овакве представе. Једино ако отсуство њихово не тумачимо тако, што је вода на недељу дана пре у рит провалила, те је силне штете наиела, па су још ратари збуњени, шта ће са стоком, кад је сва паша и пића сточна потопљена. Да се знало за ову несрећу, не би се, свакако, ни држала забава ова и у ово време. — Да споменем нешто овде. Не би ли агодно било, да се овакве представе недељом и празником после подне одржавају, баш ратара ради? Нека занатлије, ако ће још представа давати, о томе размисле. — Са овим првим покушајем могу задовољни бити. Нека наставе, добра и јака воља све може. Р.

Жртва америчког двобоја.

Шта је американски двобој, то је познато нашем свету: Два противника вуку куглу и који извуче црну, тај у одређеном року мора сам себи узети живот. Из Ходмезевашархеља јављају, да је у тамошњој купки себи куглу кроз срце протерао Самуило Цајзлер, деловођа велике будимпештанске трговине и творнице са писаћим прибором. Цајзлер, који је био већ и вереник, жртва је американ-ског двобоја. Још војником поделио је мегдан са једним својим другом и извукао је црну куглу. По уговору имао је у току 5 година да себи живот одузме. Противник његов отпутовао је био у Америку и Цајзлер је мислио, да се тиме ослободио тешке обавезе, јер да се онај из Америке неће више ни вратити. Кад је Цајзлер пре пет недеља путовао преко Чабе, сукоби се са својим противником и овај га потсети на дужност. Уједно га је подсмешљиво питао, да ли се можда боји да дату реч испуни. Цајзлер је одговорио, да је то све само била младићска лакомисленост и да је сигурно ни противник за озбиљно не узима. Овај му је на то одлучно изјавио, да ако Цајзлер не испуни своју обвезу и не одузме себи живот, то ће га овај убити. Цајзлер га је тада молио да га разреши те тешке обавезе и понудио му је за то 30 хиљада круна, но противник је то са презрењем одбио. Цајзлер је одмах ускоро узео себи живот, али у писму које је иза себе оставио, изнео је и име свога противника.

Животиње у војсци,

Пуковски пси познати су у свима војскама, али многи не знају да су војску служиле и служе многе друге животиње. 17 пешадијски пук у Русији има вука који је љубимац свих офацира. Узет је у пук кад му је било тек неколико дана, а сад је питом као какав пас. Али тешко ономе ко га наједи! Где уједе, остаје знак! И шкотски пук имао је јелена, кога је волела и војска и грађанство, 19 хусарски пук, који гарнизонари у Лондону, имао је једног црног медведа, који је доцније стрељан с тога што је хтео да растргне једног војника, а сад има једног дивљег магарца, 3 хусарски пук има једног тигра који је ухваћен у Индији; „Рojал Велш“ има јарца који носи на роговима урезан број пука. У једном данском пуку кенгур, а 1 пук немачке цареске страже има мајмуна.

На сопственом погребу.

Ретка новост уведена је у Детрају, у Сједињеним Државама. Један калуђер из једне тамошње конгрегације купио је фонограф, у који је отпевао своје три најмилије песме. У тестаменту је ставио наследницима у дужност, да тај фонограф изнесу на његов гроб приликом погреба, да му фонограф отпева његове три омиљене погребне пасме. Кад је умро, жеља му је испуњена, те тако је овај калуђер сам себе опојао.

Време

Према телеграфском извештају од 11. јуна може се очекивати топло време, понегде киша с буром.

ЛИСТАК.

Борба на Челопеку.

О јуначкој борби српских комита са турском војском на Челопеку прича један четник, који је и сам био у тој борби ово:

24. јануара 1906. год. у вече стигли смо — нас 24 четника са војводом Василијем — у село, где нас је дочекао војвода Емило са својих 7 другова, који је амо пре нас на неколико часова стигао. У селу вечерасмо и одморисмо се, те се заједно кренемо за село Никучане. Поред самог села тече река „Плина“, која је услед снега, који је почео да се топи, надошла, а преко које смо имали проћи. Да се не бисмо сви пригажењу квасили, војвода Василије нареди двојици од другова, који су били највиши, да своје оружје и опрему даду друговима, а они да се скину и да једног по једног друга пренесу на другу обалу. Ови то и ураде, једног по једног пренесу на другу обалу, где се и они обукоше и заједно продужисмо даље. Од реке до манастира Никуљанског има три часа хода. Пред самим манастиром дочекао нас је сеоски војвода са својом четом сељака, која је била наоружана Кокинкама и Берданкама. Код манастира је био и сам игуман, који нас је такође братински дочекао и благословио.

Од манастира се кренемо заједно са сељацими у село Никуљане, које лежи на четврт часа хода од манастира. Када смо у само село дошли, војвода Василије наредио је, да се чета Емилова упути у једну кућу са својим војводтм, а сам подели своју чету на два дела. Један део узме к себи, а други део даде најстаријем десетару Risти, који оде у једну кућу, која је била одређена за ту десетину. Сељацима пак, који су с нама дошли у село, војвода нареди, да се растуре по кућама оставивши потребан број за стражу.

(Наставиће се.)

Брзојави „Застави“.

Стигли 29. маја.

Свештенички збор у Великој Кикинди

Велика Кикинда. (Од нарочитог извештача „Заставиног“). Данас је овде одржан заказани свештенички збор, који су сазвале праље патријарха Георгија, да покушају и на овај начин да га мало оперу Но тај збор био је у ствари врло рђава праља патријархова није га ни најмање опрао. Резолуција управо велико ништа Свештенства није дошла ни половина Било је 9 калуђера Већина дошла, што је морала Опозиција одлучно и достојно бранила саборски закључак. Доказала је да народ несме губити наду у све своје свештенство успех збора исти као и успех интерпелације Раковског Опширнији извештај долази.

Најновије вести из Будимпеште.

Будимпешта. Краљ је данас у вече отпутовао из Будимпеште.

Министар Андраши је изјавио да је поступком према Вајди повређено посланичко право његово. Белоги то исто тврди и у званичном листу Кошутове странке. У среду се састаје одбор који решава о неприкосновености посланика Одредиће дан кад ће се Вајдина ствар расправљати. Држи се, да ће и одбор утврдити да је посланичко право Вајдино повређено.

У сабору се опет говори о поступању Андрашијеву због уставних гаранција. Поговара се, да Кошут не сматра за умесно, да се сада изазива министарска криза.

Преговори о поравнању продужени су после подне.

Главни уредник: Јаша Томић.
Одговорни уредник: Константин Брадваровић

ОДЕЛА
ФИНОГ И МОДЕРНОГ
за мушке и женске
добија се јефтино
код ПАНТЕ СПАЈЋА Нови Сад,
I. 493 Дунавска улица бр. 36.

Пушите
„МЕМФИС“
најбољи египатски
папир за цигарете.
I. 689 4—6

Српска Штампарија Дра Светозара Милетића у Новом Саду.